

ผักปอด

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น

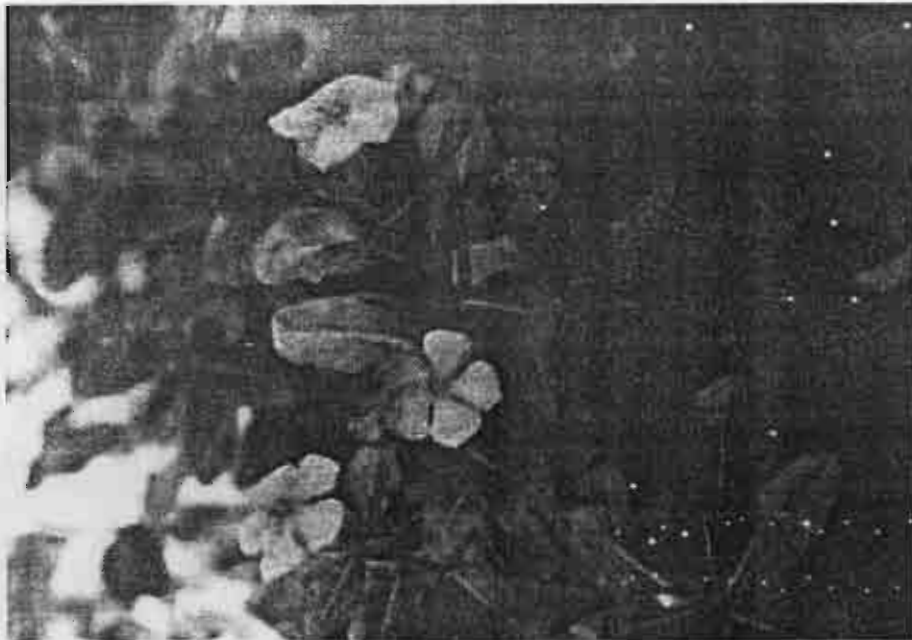
แพงพวย , พังพวย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Catharanthus roseus G. Don .

วงศ์

APOCYNACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ล้มลุกเนื้ออ่อนพุ่มเตี้ย มีกิ่งก้านสาขามาก ลำต้น มีความสูงเต็มที่ประมาณ 3 ฟุต ใบ เป็นใบเดี่ยวออกเป็นคู่ๆ ตรงข้ามกัน ลักษณะของใบเป็นรูปไข่ หนา มีสีเขียวเข้ม ขอบใบจะเรียบไม่มีจัก ปลายใบมน โคนใบแหลมหรือบางทีก็มน เส้นกลางใบเป็นสีเขียวอ่อนหรือสีเหลืองลากเป็นเส้นเห็นได้ชัดมาก ใบกว้างประมาณ 2 – 3 เซนติเมตร ยาวประมาณ 4 – 5 เซนติเมตร มีใบดกมาก ดอก ออกรวมกันเป็นกลุ่มๆ อยู่ตามส่วนยอดของต้น ดอกจะมีอยู่ชั้นเดียวและมีอยู่ 5 กลีบ ดอกบานกว้างประมาณ 4 เซนติเมตร เมื่อดอกร่วงหล่นไป จะติดฝักรูปทรงกระบอก เมื่อแก่จัดก็จะแตกออกเป็น 2 ซีก และมีเมล็ดอยู่ภายในมากมาย

สรรพคุณ

ทั้งต้น ใช้เป็นยาบำบัดโรคเบาหวาน

ผักปัง

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

ผักปลั่ง, ผักปักดิน, ผักปรังใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Basella alba Linn.

วงศ์

BASELLACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้นเป็นไม้เลื้อย ลำต้นกลม อวบน้ำไม่มีขนแตกกิ่งก้านสาขาได้มาก ลำต้นเป็นสีเขียวหรือสีม่วง-แดง ใบเป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ รูปร่างเป็นรูปไข่ รูปหัวใจหรือรูปไข่ปนขอบขนาน ใบกว้าง 2-6 เซนติเมตร ยาว 2.5-7.5 เซนติเมตร ใบลักษณะมันไม่มีขนหากขยี้ดูจะเป็นเมือกเหนียว

ดอกเป็นดอกช่อ ดอกของผักปลั่งขาวสีขาว ดอกของปลั่งแดงสีขาวอมชมพู ใบประดับ 2 ใบเล็กติดอยู่โคนของกลีบดอก กลีบดอกมีฐานติดกันและปลายแยกออกเป็น 5 กลีบ ผลมีรูปร่างกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5.6 มิลลิเมตร ลูกแก่จะมีสีม่วงอมดำเนื้อนุ่มภายในผลมีสีม่วงดำหรือสีขาว

สรรพคุณ

ผักปลั่งมีสรรพคุณทางยาใช้แก้พิษฝี แก้ขัดเบา แก้พรรคึก แก้ท้องผูก ลดไข้ นอกจากนี้หมดตำแยทางภาคเหนือได้นำใบสดตำให้ละเอียดและคั้นน้ำเมือกเอาน้ำเมือกมาทาช่องคลอดช่วยให้หญิงมีครรภ์คลอดง่ายขึ้น ใบช่วยขับปัสสาวะ แก้อาการอักเสบ แก้กกลาก บรรเทาอาการผื่นคัน ดอก แก้เกลื้อน ราก แก้มือเท้าช้าง แก่รังแค แก้พิษพรรคึก

ผักเผ็ด

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น

ผักคราดหัวแหวน , ผักตุ้มหู

ชื่อวิทยาศาสตร์

Spilanthes paniculata Wall . Ex Dc.

วงศ์

ASTERACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ล้มลุกมีอายุ 1 ปี จะแตกกิ่งก้านสาขาและมีลำต้นตั้งตรงมีความสูงประมาณ 1 - 2 ฟุต ใบ ออกใบเดี่ยวสี่เหลี่ยม ลักษณะเป็นรูปหอกหรือรูปไข่ ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเรียบหรือจักเป็นฟันเลื่อย ขนาดของใบกว้างประมาณ 0.5 - 1 นิ้ว ยาว 1 - 1.5 นิ้ว ก้านใบยาว 0.5 นิ้ว ดอก เป็นรูปไข่ภายในจะมีดอกอัดอยู่กันแน่นในลักษณะเป็นช่อหรือดอกเดี่ยวๆ ดอกยาวประมาณ 6 มิลลิเมตร กลีบดอกเป็นรูปท้อปลายแยกเป็น 4 - 5 แฉก ก้านดอกยาว 1 - 6 นิ้ว ผล จะเป็นสันผลหนึ่ง ๆ มีอยู่ 3 สัน มีระยางค์เป็นหนาม 1 - 2 อัน ปลายผลว้าเป็นแอ่งเล็กน้อย ผลนี้จะแห้ง

สรรพคุณ

ใบ และ ดอก แก้ปวดศีรษะ รักษาแผล แก้ปวดฟัน ต้น แก้ไข้ แก้เจ็บคอ แก้ฝีในคอ แก้พิษตานซาง แก้ริดสีดวง และแก้ต่อมน้ำลายอักเสบ ทั้งต้น แก้ไข้ลดพิษ แก้คัน แก้ซาง แก้พิษงูกัด แก้เริม ผล ประุงเป็นยาแก้ร้อนใน ราก เป็นยาระบาย ขับปัสสาวะ แก้ปวดศีรษะ ปวดฟัน แก้คัน

ผักไผ่

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

ผักแพรว, พริกบ้า, จันทน์แดง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Polygonum odoratum Lour.

วงศ์

POLYGONACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้นเป็นไม้ล้มลุกปีเดียว สูง 30–35 เซนติเมตร ลำต้นทอดเลื้อยไปตามพื้นดิน และมีรากงอกออกตามส่วนที่สัมผัสกับดิน ใบเป็นรูปหอก ขอบใบเรียบ ปลายแหลมฐานใบรูปลิ้น ใบกว้าง 2.5–3 เซนติเมตร ยาว 5.5–8 เซนติเมตร ดอกเป็นดอกช่อ ดอกย่อยขนาดเล็กมีสีขาวนวล หรือสีชมพูม่วง เมล็ดมีขนาดเล็กมาก

สรรพคุณ

ผักไผ่มีสรรพคุณทางยาช่วยให้เจริญอาหาร ช่วยขับลมในกระเพาะอาหาร ใบตำผสมกับแอลกอฮอล์แก้กลากเกลื้อน และผื่นคัน

ผักเสี้ยว

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

ชงโค, เสี้ยวดอกแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Andenia biridiflora Craib.

วงศ์

LEGUMINOSAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูงประมาณ 7—12 เมตร ใบเดี่ยว ปลายใบเว้าลึกเข้าหากันฐานใบโค้งเข้าหากัน คล้ายรูปไตสองอันติดกัน ใบกว้าง 3 นิ้ว ยาว 4.5 นิ้ว ขอบใบเรียบ ดอกออกเป็นช่อมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ กลีบดอกสีม่วงอมชมพู คล้ายดอกกล้วยไม้กลีบออก 5 กลีบ เกสรตัวผู้ 5 อัน เกสรตัวเมีย 1 อัน ผล เป็นฝักคล้ายฝักถั่วแบน ยาวประมาณ 4 นิ้ว กว้าง 1 นิ้ว เมล็ดกลม

สรรพคุณ

ใบ แก้ไอ ดอก ระบายพิษไข้ ราก ระบายพิษไข้

ว่านงูเปา

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น

หญ้าตีนงูขาว , พันงู

ชื่อวิทยาศาสตร์

Achyranthes aspera Linn.

วงศ์

AMARANTHACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ล้มลุกอายุประมาณ 1 – 2 ปี สูงประมาณ 0.5 – 2 เมตร กิ่งจะมีลักษณะกลม และมีข้อเป็นสีม่วงแดงพองออกเล็กน้อย ส่วนก้านอ่อนนั้นจะเป็นสีเขียวหรือแดงมีขนสั้น ๆ สีขาว ใบ รูปไข่ค่อนข้างกลม ปลายใบจะแหลมสั้น ฐานใบจะเรียวแหลมมีขนทั้ง 2 ด้าน ใบมีความยาวประมาณ 3 – 10 เซนติเมตร กว้างประมาณ 1 - 2 เซนติเมตร ใบจะออกตรงข้ามกัน ดอก ออกเป็นช่อยาวตรงปลายกิ่ง ดอกย่อยติดอยู่บนก้านดอกรวม และมีกลีบเลี้ยงแหลมและแข็งอยู่ 2 กลีบ ช่อดอกยาวประมาณ 10 – 50 เซนติเมตรเกสรตัวผู้มีประมาณ 5 อันมีก้านเกสรเป็นสีม่วงแดงคล้ายรูปตัวที (T) ก้านเกสรที่ฝ่อเป็นเส้นงอมมีลักษณะคล้ายขนตา เกสรตัวเมียมี 1 อัน ลักษณะเป็นเส้นกลม ยาวประมาณ 3 มิลลิเมตร เมล็ด เป็นรูปไข่มีความยาวประมาณ 2 – 3 มิลลิเมตร

สรรพคุณ

ทั้งต้น รักษาโรคมะเร็ง ปอกรักษาแผลหนองบวมอักเสบ ฝี ไตอักเสบ รักษาโรคบิด ทำให้เลือดไหลเวียนดี ลดความดันเลือด ขับปัสสาวะ แก้ฟกช้ำจากการกระแทก ราก รักษาโรคโลหิต กล้วยเนื้อหัวใจอักเสบ รักษาอาการปวดข้อ โรคบิด หนูน้ำหนวก ต่อมทอนซิลอักเสบ ฟกช้ำ ประจำเดือนมาไม่ปกติ ปัสสาวะเป็นเลือด บวม น้ำ ไทฟอยด์ แผลอักเสบมีหนอง

ว่านไฟไหม้

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

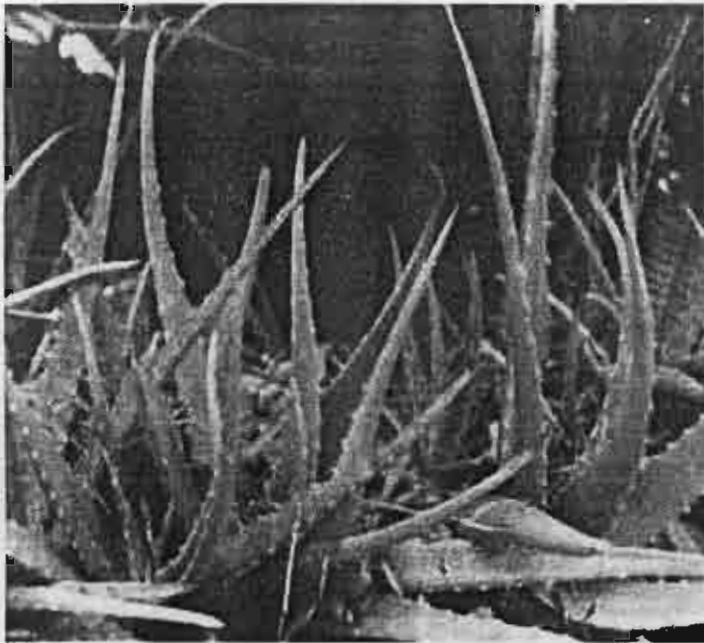
ว่านหางจระเข้

ชื่อวิทยาศาสตร์

Aloe barbadensis Mill.

วงศ์

LILIAEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้พุ่มขนาดเล็กในจำพวกว่าน ใบมีลักษณะหนาและยาว ตรงโคนใบใหญ่ ส่วนปลายใบแหลม ขอบใบจะเป็นหนามแหลม ถ้าใบมีสีเขียวกระขาวใบนั้นจะอมน้ำได้ดี ภายในจะเป็นวุ้นใสสีเขียวอ่อน ดอกเป็นช่อ ออกดอกบริเวณกลางต้นและมีก้านช่อดอกยาวมากชูตั้งตรง ดอกจะมีสีแดงอมเหลืองเป็นหลอด บานจากล่างไปข้างบนคล้ายดอกช่อกลั่นตุม ๆ นาน ๆ ที่จะได้เห็นดอกสักครั้งหนึ่ง

สรรพคุณ

ใบ สดฝานหนา ๆ ทาปูนแดงปิดขมับ รักษาอาการปวดศีรษะ ใช้เป็นยาสำหรับระบาย และเป็นยาถ่ายออกฤทธิ์ที่ล่าช้าใหญ่ รากและเหง้า นำไปต้มกินรักษาโรคหนองใน วุ้นจากใบ รักษาแผลไฟไหม้ การอักเสบของผิวหนัง รักษาจุดดำบนใบหน้า และ ฝ้า

ว่านเลือด

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น

หนุมานประสานกาย , ว่านอ้อยช้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Schefflera leucantha Viguier.

วงศ์

ARALIACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้พุ่มสูงประมาณ 1 – 2 เมตร ผิวลำต้นค่อนข้างเรียบเกลี้ยง ใบ ออกเป็นกระจุกรูปขวารี ปลายใบแหลมเรียว โคนใบมีหูใบซึ่งจะอยู่ติดกับก้านใบพอดี ผิวใบเรียบเป็นมัน ริมขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ดอก ออกเป็นช่อๆ หนึ่งมียาวประมาณ 3 - 5 นิ้ว มีสีเขียวขนาดเล็ก ผล เป็นรูปไข่ อวบน้ำ ยาวประมาณ 5 – 6 มิลลิเมตร กว้าง 4 – 5 มิลลิเมตร ผลอ่อนมีสีเขียว เมื่อแก่เต็มที่แล้วหรือสุกจะเปลี่ยนเป็นสีแดงสด

สรรพคุณ

ใบ ใช้ใบสดนำมาต้มคั้นน้ำหรือผสมกับสุราเป็นยาแก้ไอ แก้หอบหืด แก้อาเจียน เป็นเลือด และแก้พิษต่าง ๆ หรือนำใบสดมาตำให้ละเอียดเอากากทาหรือพอกสมานแผล ห้ามเลือด

ส้มผด

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น

มะผด , สะก้า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Rhus chinensis Mill.

วงศ์

ANACARDIACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางสูงประมาณ 8 - 10 เมตร กิ่งอ่อนมีขนนุ่มละเอียด ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยรูปใบหอกหรือรูปวงรีแกมใบหอก กว้าง 1-2 ซม. ยาว 2.5 - 6 ซม. ขอบใบหยักฟันเลื่อย ทั้งใบมีขนนุ่มละเอียด สีน้ำตาลหนาแน่น ดอก ออกเป็นช่อขนาดใหญ่ออกที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยจำนวนมาก กลีบดอกสีขาวแกมเหลือง ขนาดเล็ก ผล ผลสดมีรูปกลมแบน สีแดงแกมน้ำตาลรับประทานได้

สรรพคุณ

ราก ผสมด้วยยาอื่นคั้นน้ำดื่ม แก้ไอ มีน้ำมูกขึ้น

สาบเสือ

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

หญ้าเมืองวาย, หมาหลง, เมืองร้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Chromolaena odorata Linn.

วงศ์

ASTERACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรง แตกกิ่งก้านสูง ประมาณ 1.5 เมตร ทุกส่วนของต้น ขณะที่ยังอ่อนอยู่มีขน ใบเดี่ยวเรียง ตรงข้าม รูปไข่ ผิวใบมีขน กว้าง ประมาณ 2 – 6.5 เซนติเมตร ยาว ประมาณ 5.5 – 11.5 เซนติเมตร ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบดอกสีขาวหรือขาวแกมม่วง ผลแห้งไม่ แตกลักษณะเป็นเส้นขาวแบนมีขน

สรรพคุณ

ใบ ตำผสมกับปูนหรือเกลือพอกห้ามเลือด ตำปดผสมเป็นยาสมานแผลที่ดี ทั้งต้น มีกลิ่นแรงเป็นยาฆ่าแมลง ถ้าใช้แต่น้อยเป็นน้ำหอมได้ รากผสมกับรากมะนาวและรากย่านาง คั้น น้ำคั้นแก้ไข้ป่า ใบและดอกตำบิบน้ำทาห้ามเลือด สารสกัดจากกิ่งและใบมีผลยับยั้งการเจริญเติบโต ของเชื้อแบคทีเรีย *Staphylococcus aureus* และ *Bacillus subtilis* ซึ่งทำให้เกิดหนอง

สามสิบสองดี

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

ฟ้าทะลายโจร

ชื่อวิทยาศาสตร์

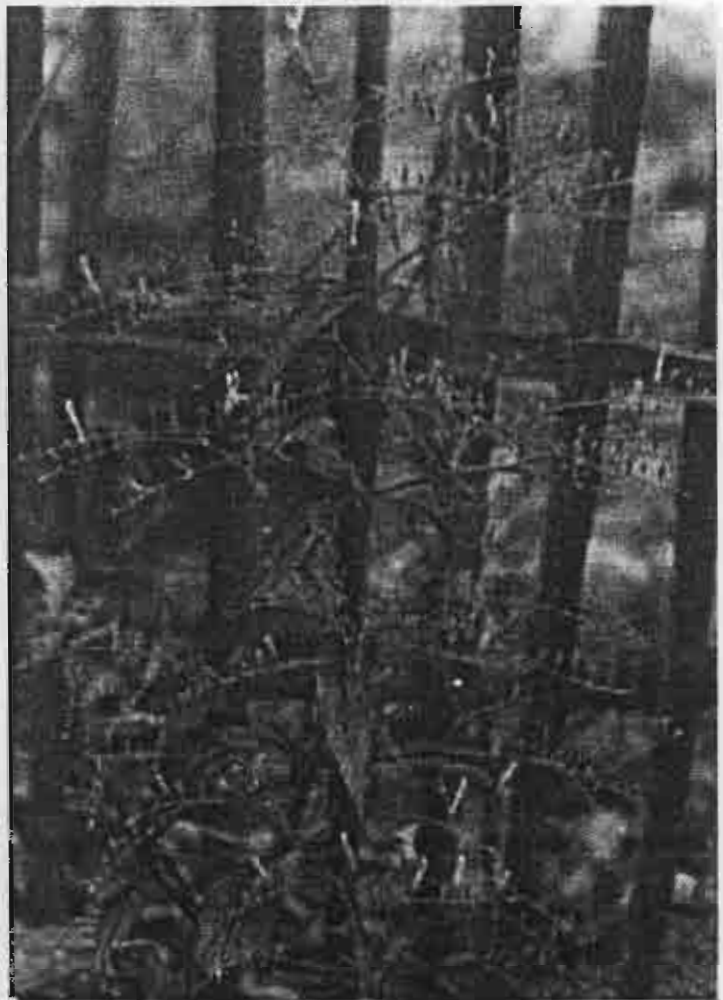
Andrographis paniculatu Wall.

วงศ์

ACANTHACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็น ไม้ล้มลุก สูงประมาณ 1-2 ฟุต ลำต้นตั้งตรง ปลายกิ่งเป็นสี่เหลี่ยม แตกกิ่งก้านสี่เหลี่ยมเฉพาะด้านข้างเท่านั้น ใบเป็นใบเดี่ยว ใบแคบ ตรงปลายและโคนใบแหลม ผิวใบเป็นมันสีเขียว ดอกออกเป็นช่อบริเวณง่ามใบและส่วนยอดของต้น ดอกเป็นหลอดปลายดอกแยกเป็น 5 กลีบสีขาวอมม่วงอ่อน ๆ ดอกจะแยกออกเป็น 2 ปาก ปากบนแยกออกเป็น 3 กลีบ ล่าง 2 กลีบ มีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ ผล คล้ายผลด้อยตั้งแต่เล็กและสั้นกว่า ผลจะตั้งมุมกับก้านดอก ผลแก่เต็มที่จะแตกออกเป็นสองซีก ภายในมีเมล็ดสีน้ำตาลแบน ๆ จำนวนมาก ๆ

สรรพคุณ

ทั้งต้นแห้ง 1-3 กำมือ หั่นแล้วต้มน้ำดื่ม แก้บิดชนิดติดเชื้อ แก้ทางเดินอาหารอักเสบ แก้วัด แก้วอนซิล แก้ปวดอักเสบ แก้อาการท้องเดิน ใบรักษาแผลน้ำร้อนลวก แก้ไฟไหม้ โดยการนำมาบดผสมกับน้ำมันพืชใช้ทาตรงบริเวณที่เป็นแผล

หญ้าขัดใบมน

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น

ขัดมอนน้อย, ขัดมอน, หญ้ายิงปัดแม่ม่าย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Sida rhombifolia Linn.

วงศ์

MALVACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ล้มลุกตั้งตรง สูงประมาณ 0.5 - 2 เมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับรูปสี่เหลี่ยม ขนมนเป็ยกในแกนขอบขนานหรือรูปขอบขนาน กว้าง 1 - 2.5 ซม. ยาว 2 - 5 ซม. ขอบใบหยักฟันเลื่อยแกมซี่ฟัน ท้องใบสีเขียวแกมเทา ดอกเดี่ยวหรือเป็นกระจุก 2 - 3 ดอก ออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีเหลืองสด ผลแห้งแตกได้ที่ปลาย

สรรพคุณ

ราก ห่อด้วยข้าวเหนียวหนึ่ง นำไปนึ่งใหม่แล้วแช่น้ำดื่ม ช่วยให้เจริญอาหาร แก้ไข้ รักษาโรคกระเพาะอาหาร ดีพิการ ขับเสมหะ แก้โรคบิด แก้ปวดมดลูก เจ็บตามท้อง ขับเลือดและรก แก้ไข้ แก้คลื่นเหียน อาเจียน ต้น, ใบ ต้มใส่เกลือเป็นยาขับวนปาก ใบและต้นอ่อน ตำคั้นเอาน้ำผสมน้ำผึ้งกิน แก้บิด

หญ้าคอตุง

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น

ข้าวเม่านก , คอแก้ว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Tadehagi triquetrum (DC.)

(Ohashi (Desmodium triquetrum DC.)

วงศ์

FABACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น หญ้าคอตุงเป็นไม้ล้มลุก สูง 15-30 เซนติเมตร กิ่งก้านเป็นสันสามเหลี่ยม ใบ เป็นใบประกอบ มีใบย่อยใบเดียวเรียงสลับ ใบย่อยรูปไข่หรือรูปใบหอก กว้าง 2-4 เซนติเมตร ยาว 8-10 เซนติเมตร แผ่นใบด้านบนผิวเรียบ ด้านล่างมีขน ก้านใบแผ่เป็นปีก ดอก ดอกช่อ ออกที่ซอกใบและปลายกิ่ง กลีบดอกสีม่วง รูปดอกถั่ว ผล เป็นฝัก รูปขอบขนาน คอดเป็นข้อ ๆ 6-8 ข้อ

สรรพคุณ

ราก ดม้นำดื่มหรืออาบ แก้ปวดบวม ทั้งต้น ดมเลี้ยว ดมวันละ 1 แก้วทุกวัน แก้ไอเรื้อรังและวัณโรค

หญ้าคา

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

หญ้าคา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Imperata cylindrica Beauv.

วงศ์

GRAMINEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

หญ้าคาเป็นไม้ล้มลุกจำพวกหญ้ามีเหง้าใต้ดินสูงประมาณ 1-4.5 ฟุต ใบออกเป็นกระจุกตามบริเวณโคนต้นเป็นใบเล็กแคบเรียวยาวแข็งตั้ง กว้างประมาณ 1 เซนติเมตร ยาวประมาณ 1 เมตร ผิวสาขขอบใบคมมีขนเป็นกระจุก ดอกออกเป็นช่อหรือเป็นพู่ ขึ้นอยู่บริเวณกลางกอ ช่อดอกยาวประมาณ 2-10 นิ้ว มีดอกย่อยเรียงสลับกันรอบ ๆ แกนกลางช่อ ดอกสีขาวอมเหลืองหรือสีม่วง

สรรพคุณ

หญ้าคามีสรรพคุณทางยาโดยนำใบมาต้มน้ำอาบแก้ลมพิษ ผื่นคันและแก้ปวดเมื่อยหลัง หลอด ดอกแก้ขับปัสสาวะ อุจจาระเป็นเลือด แก้เลือดกำเดาไหล ห้ามเลือด ตำพอกแผลอักเสบ บวมและฝีมีหนอง รากขับปัสสาวะ แก้กระเพาะปัสสาวะอักเสบ บำรุงไต อ่อนเพลีย เมื่ออาหาร แก่ความดันโลหิตสูง แก้บวมน้ำ แก้หนองในและแก้ประจำเดือนมาผิดปกติ

หญ้ายืด

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

ไมยราบ, กระเทียมยอด

ชื่อวิทยาศาสตร์

Biophytum adiantoides Wihgt.

วงศ์

OXALIDACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ล้มลุก สูงไม่เกิน 30 เซนติเมตร ใบเป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ แกนกลางใบประกอบยาวประมาณ 7–17 เซนติเมตร มีขนสีน้ำตาล มีใบย่อยประมาณ 18–27 คู่ ใบย่อยคู่สุดท้ายมีหลายลักษณะ ตั้งแต่รูปขอบขนานจนถึงรูปใบหอกกลับ กว้างประมาณ 3–8 มิลลิเมตร ยาวประมาณ 0.9–2.2 เซนติเมตร ใบย่อยคู่อื่นรูปแถบยาวขอบขนาน ดอกช่อดอกมี 2–9 ดอก ก้านช่อดอกยาวประมาณ 0.5–2 เซนติเมตร ก้านดอกยาว 0.5–1.7 เซนติเมตร กลีบดอกสีขาว โคนกลีบสีเหลือง ผลรูปรีกว้างประมาณ 2–3 มิลลิเมตร ยาวประมาณ 3–4 มิลลิเมตร ผิวเรียบมีเมล็ด 10–15 เมล็ด

สรรพคุณ

ราก แก้โรคหนองใน แก้นิ่ว ขับปัสสาวะ แก้กระหายน้ำและรักษาโรคตับแข็ง ลำต้นแก้ไข้ดับพิษร้อนภายใน ขับปัสสาวะ แก้ปัสสาวะพิการ แก้สะอึก ถอนพิษเบื่อเมา แก้แผลเรื้อรังและพอกฝี ใบขับเสมหะ พอกรักษาแผลสด แก้ฟกช้ำ พอกฝี ถอนพิษ รักษาโรคผิวหนัง แก้สะอึกและถอนพิษเบื่อเมา เมล็ดรักษาแผลสดและเร่งฝีให้แตกเร็วทั้งต้น แก้ไคพิการ แก้ทางเดินปัสสาวะอักเสบ ขับระดู แก้อหวนสะดุ้ง แก้เบาหวาน แก้ไข้และแก้แมลงป่องต่อย

หญ้าดอกปู

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

หญ้าดอกขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Leptochloa chinensis Nees.

วงศ์

GRAMINEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นพืชล้มลุกจำพวกหญ้า ขนาดเล็ก ลำต้นเป็นเหลี่ยม มีขนนุ่ม ใบ มีหลายรูป บางรูปมีรูปไข่รี ปลายใบและโคนใบแหลม ผิวค่อนข้างเรียบขนนุ่ม ดอก เล็กกลมเป็นพู่ช่อโตอยู่ปลายยอด สีม่วงหรือชมพู ผลแห้งเล็ก ปลายเป็นขนแห้งสีขาว เป็นพู่แตกบาน ปลิวไปตามลม

สรรพคุณ

ใบไปต้มน้ำดื่มรักษาโรคบิด แก้หืด แก้หลอดลมอักเสบ แก้โรคเท้าช้าง ตำพอกสมานแผล แก้กลากเกลื้อน เรื้อนกว้าง แก้ปวดศีรษะ ตำผสมน้ำมันคน เอน้ำหยอดตา แก้ตาแฉะ และตาแดง เมล็ดขับพยาธิ แก้ท้องเฟ้อ ตำพอกแก้โรคผิวหนัง กำจัดเหา ทั้งต้นต้มน้ำดื่มแก้ไข้ แก้ไอ แก้ดีซ่าน แก่ตับอักเสบเฉียบพลัน แก่โรคดีซ่าน ทวาร บำรุงกำลัง แก้ท้องร่วง คั้นเอาน้ำดื่ม กระตุ้นให้เจ็บท้องคลอด ขับรก ขับระดู แก้ปวดท้อง ท้องอืดท้องเฟ้อ ตำพอก แก้ลมคัด และคูคฝัหนอง

หญ้าลูกข้าว

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น

หญ้าลูกข้าว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Borreria laevicaulis (Miq.) Ridl.

วงศ์

RUBIACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง สูง 15 - 40 เซนติเมตร ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปใบหอกหรือรูปขอบขนานแกมใบหอก กว้าง 1 - 2 เซนติเมตร ยาว 3 - 6 เซนติเมตร แผ่นใบสีม่วงแกมน้ำตาล มีขนเล็กน้อยทั้งสองด้าน หูใบอยู่ระหว่างก้านใบ ดอก ออกเป็นช่อที่บริเวณซอกใบ ดอกย่อยมีจำนวนมาก เรียงตัวอัดกันแน่นเป็นรูปครึ่งวงกลม กลีบดอกสีขาวเชื่อมติดกันเป็นหลอดสั้นๆ ผล ผลสดเป็นรูปทรงกลม

สรรพคุณ

ทั้งต้น ผสมกับมะกรูด มะนาว ผักเป็ดแดง แก่นสลัดไค เกลือพอประมาณ คองกับน้ำข้าวข้าว คั้นน้ำ แก้โรคพอมแห้ง

หญ้าสามวัน

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น

หญ้าดอกขาว , เสือสามขา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Vernonia cinerea (Linn.) Less.

วงศ์

ASTERACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรงเป็นสัน มีขน สูงประมาณ 20 - 50 เซนติเมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับรูปไข่ ไข่กลับขอบขนาน หรือใบหอก กว้าง 1-3 เซนติเมตร ยาว 1-8 เซนติเมตร มีขนทั้งสองด้าน ดอกช่อออกเป็นกระจุกแน่นที่ปลายกิ่ง กลีบดอกสีม่วง ผลแห้ง ไม่แตก มีสัน 4-5 สัน

สรรพคุณ

ทั้งต้นและราก ตากแห้งบดเป็นผง รักษาแผลสด แผลเรื้อรัง ผิวหนังพุพอง ห้ามเลือด ทั้งต้น แก้ไข้ ไอ คีซ่าน ปัสสาวะรดที่นอน ดมน้ำคั้นแก้ปวดท้อง ท้องอืดเฟ้อ ใบสด ตำพอกฝีแผล เป็นยาสมาน แก้กลากเกลื้อน เรื้อนกลาก ตำผสมน้ำมันคน กรองเอาน้ำหยอดตา แก้กตาแดง ตาเปื่อย ตาแฉะ

หญ้าหนวดแมว

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

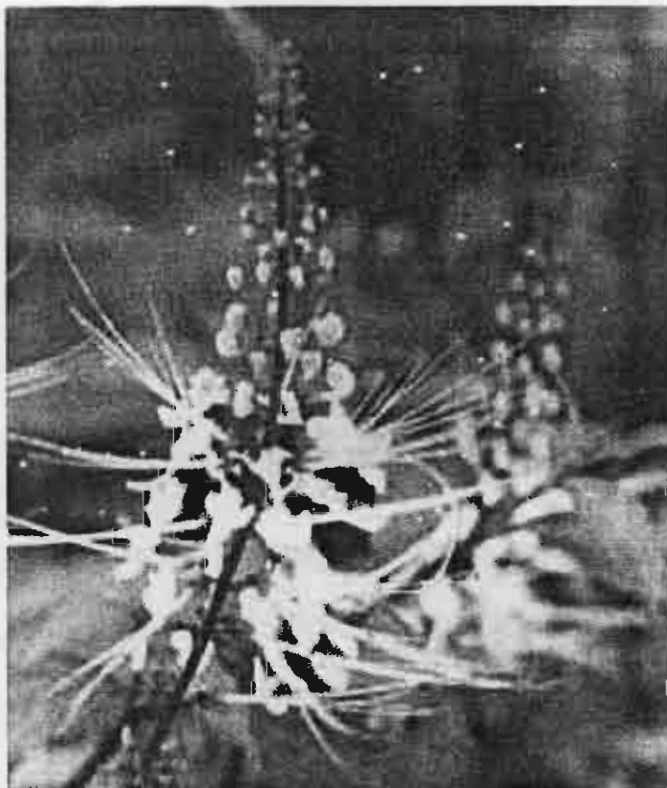
พยับเมฆ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bulbostylis barbata Clarke.

วงศ์

CYPERACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้นเป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก สูงประมาณ 2-3 ฟุต ลำต้นเป็นรูปสี่เหลี่ยม แตกกิ่งก้านสาขามาก ใบเป็นใบเดี่ยวรูปไข่ ปลายใบและโคนใบ

แหลมคล้ายพริก ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อย สีเขียวเข้ม ดอกออกเป็นช่อ ดอกเล็กสีขาวอมม่วง กลีบดอกติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 2 ปาก ปากบนมี 1 กลีบ ปากล่างมี 4 กลีบ เกสรตัวผู้มีเส้นสีขาวคล้ายหนวดแมว ดอกเป็นช่อหนาแน่นมีที่ปลายกิ่ง ผลสีน้ำตาลดำ

สรรพคุณ

ใบ คั้นกับน้ำคั้นแก้กษัย ไตพิการ ขับปัสสาวะ ขับนิ่ว แก้หนองใน ลดน้ำตาลในเลือดและความดันเลือด

หมากเดือยหิน

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น

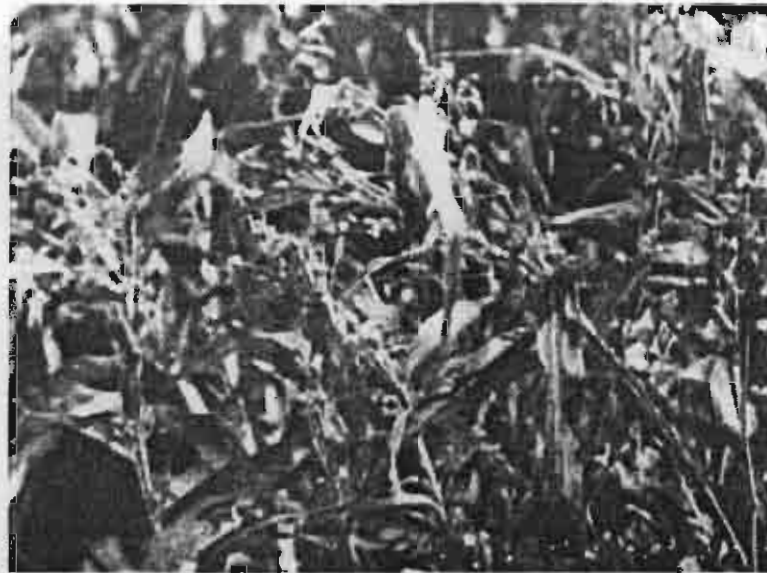
หมากเดือย , เดือยหิน , เดือย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Coix lachryma – jobi L.

วงศ์

GRAMINEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ล้มลุกอยู่ในวงศ์
หญ้าและข้าว ใบ มีส่วนยาวมากกว่าส่วน
กว้างออก ปลายใบแหลม ขอบใบขนาน
แต่เมื่อลูบ ๆ จะรู้สึกสาก ๆ หูใบสั้นมีสี
เขียว ดอก เป็นดอกเดี่ยวและเป็นดอกไม่
สมบูรณ์เพศ คือ ดอกตัวผู้และดอกตัวเมีย
จะอยู่ต่างดอกกัน แต่ตั้งอยู่ในต้นเดียวกัน
ผล เป็นลูกกลม ๆ ป้อม ๆ โคประมาณ 6
มิลลิเมตรเปลือกภายนอกแข็ง

สรรพคุณ

ราก นำมาทำเป็นยาขงคัมจับพยาธิในเด็ก เมล็ด นำมาทำเป็นยาใช้บำบัดอาการ
หลอดลมอักเสบ ปอดอักเสบ มีน้ำคั่งในปอด และถ้านำมาหมักจะได้แอลกอฮอล์ซึ่งใช้ในโรคข้อ
อักเสบ สำหรับผู้ฟันไขใหม่ ๆ นำมาขงเพื่อบำรุง เป็นยาเย็นและขับปัสสาวะ

หอมด่วนหลวง

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น

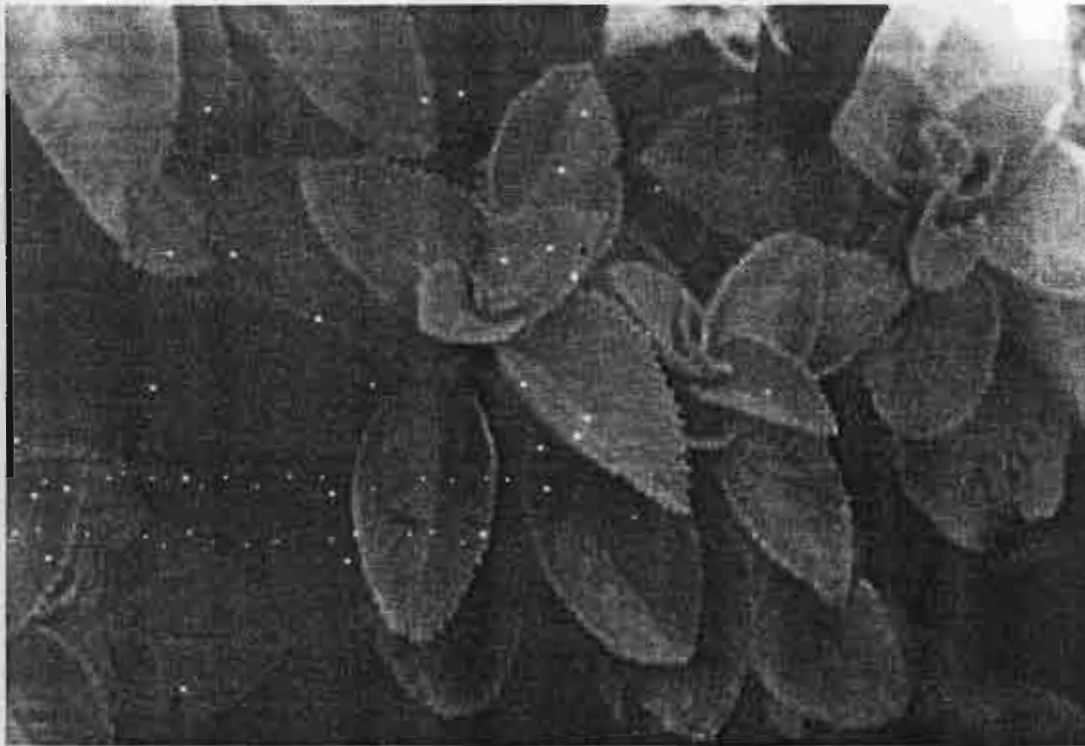
หูเสือ , หอมด่วนหูเสือ , หูเสือ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Coleus amboinicus Lour.

วงศ์

LABIATAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ล้มลุกอายุประมาณ 2-3 ปี สูงประมาณ 20 - 40 เซนติเมตร ลำต้นอวบ น้ำหนักได้ง่าย ใบ มีสีเขียวอ่อน รูปร่างกลมรี โคนใบสอบปลายใบมน ลักษณะใบหนากรอบ และมีขนอ่อนทั่วไป ริมขอบใบจักเป็นคลื่นมนรอบๆ ใบ แผ่นใบนูน เส้นใบลึก ดอกออกเป็นช่อสีม่วงขาว

สรรพคุณ

ใบ ใช้ใบสดขยี้ หยอดหูแก้หูน้ำหนวก ปิดห้ามเลือด ขยี้ทาท้อง (เด็ก) แก้ท้องอืด

หอมป้อมเปือ

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

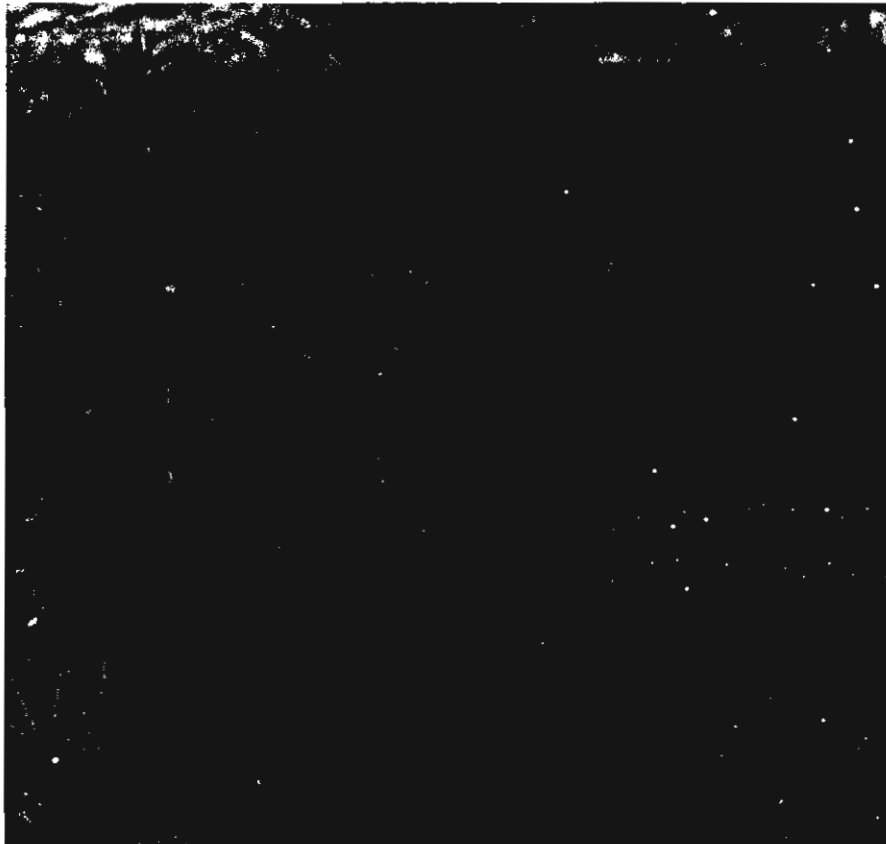
ผักชีฝรั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Eryngium foetidum Linn.

วงศ์

UMBELLIFERAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

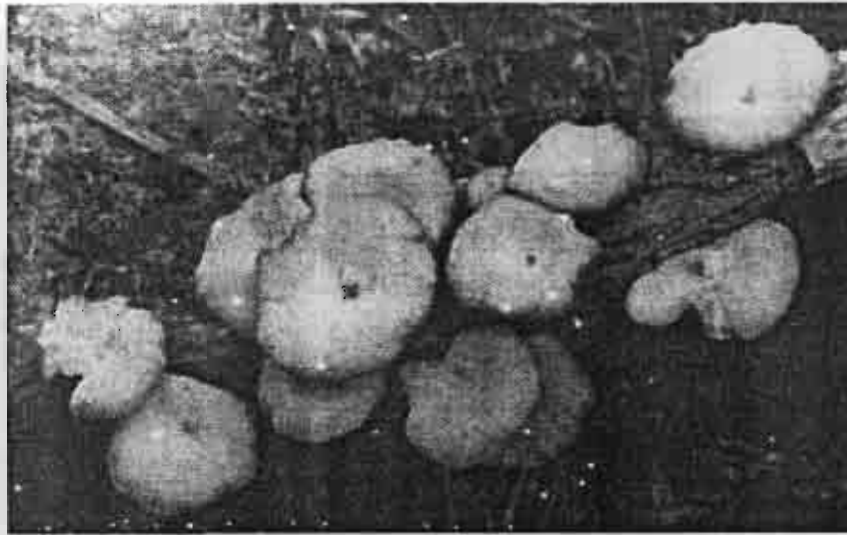
ต้น เป็นไม้ล้มลุกสูงประมาณ 15 – 51 เซนติเมตร ปลุกไว้รับประทานทั่วไป ลำต้นสั้น ใบรูปไข่ ขอบขนาน ขาวรี ปลายแหลม ฐานใบเรียว แหลม ริมใบหยักคล้ายฟันเลื่อย ใบยาว ประมาณ 7 – 15 เซนติเมตร กว้าง 1 – 2 เซนติเมตร ใบสีเขียว ใบออกเป็นกระจุก ดอกมีก้านขาว ดอกมีสีขาว แต่ละดอกมีผลขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลาง 2 มิลลิเมตร

สรรพคุณ

ผล ขับลมในลำไส้ แก้กโรคไตพิการ ใบ แก้ไอ บำรุงธาตุ แก้กษะอึก แก้เจ็บตา

เห็ดลม

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น	เห็ดกระด้าง, เห็ดซอน, เห็ดบด
ชื่อวิทยาศาสตร์	-
วงศ์	-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เห็ดลมมีลักษณะรูปทรงกรวยกลีบลีชีขาวนวลหรือสีน้ำตาลอ่อนอมเทา เส้นผ่าศูนย์กลาง 5-8 เซนติเมตร เหนียวคล้ายหนัง ขอบงอเล็กน้อยผิวมีขนสั้น ๆ สีน้ำตาลซึ่งรวมกันคล้ายเกล็ดเล็ก ๆ และปลายงอขึ้นเล็กน้อย เกล็ดเรียงกระจายออกไปยังขอบ หมวกดอกอ่อนมีขอบบางและม้วนงอลงครึ่งสีน้ำตาลอ่อนอมเทา บางและแคบ เมื่อแห้งจะเหนียวแข็งและเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแดงหรือน้ำตาลอมม่วง ครีบบีความยาวต่างกัน 5 ขนาด ด้านในขาวขนาดเล็กลงไปติดกัน ด้านนอกเรียวแคบไปติดขอบหมวกขอบครีบบเป็นจักฟันเลื่อยเล็ก ๆ มองไม่เห็นด้วยตาเปล่าแต่จะสากมือ เวลาถูบก้านแข็งเหนียวสีขาวนวลแล้วเปลี่ยนเข้มขึ้น จนเป็นสีน้ำตาลดำยาวประมาณ 0.5-2.5 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.4-1.5 เซนติเมตร อยู่กึ่งกลางหมวกหรือเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งโคนใหญ่กว่า เนื้อในเห็ดสีขาวหม่นหรือขาวนวลอมเทา สปอร์รูปรีสีขาวโค้งเล็กน้อยผิวเรียบหนังบาง

สรรพคุณ

เห็ดลมมีสรรพคุณทางยาใช้บำรุงร่างกาย ชูกำลัง แก้ไข้พิษ

อ่าวขาว

ชื่อสามัญ / ชื่ออื่น	กระเจียวขาว , ว่านมันน้อย , กระชายดง
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Curcuma parviflora</i> Wall.
วงศ์	ZINGIBERACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น อ่าวขาวเป็นไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง มีเหง้าใต้ดิน กลิ่นหอม สูงได้ถึง 70 เซนติเมตร ใบเป็นใบเดี่ยว รูปขอบขนานแกมใบหอก กว้าง 6-10 เซนติเมตร ยาว 16-25 เซนติเมตร ก้านใบแผ่เป็นกาบ ดอก ดอกช่อออกที่ปลายยอด ดอกย่อยจำนวนมาก กลีบดอกสีขาว เกสรตัวผู้ที่เป็นหมันแผ่เป็นแผ่นคล้ายกลีบดอกสีม่วงอ่อน ผล ผลแห้งแตกได้ รูปไข่กลับ มีขน

สรรพคุณ

ใบ ตำคั้นเอาน้ำทารักษาแผลสด ห้ามเลือด ทั้งต้น ผสมสมุนไพรรักษาโรคอื่นนำไปเคี้ยวกับน้ำมันพืชกรองเอากากทิ้ง เอาแต่น้ำมันมาทาถูนิ้ว แสบปวดเมื่อย

เอื้องหมายนา

ชื่อสามัญ/ชื่ออื่น

เอื้องหมายนา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Costus speciosus Koen.

วงศ์

COSTACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เอื้องหมายนาจัดเป็นพืชล้มลุกมีเหง้าใต้ดิน ชอบขึ้นตามที่ชุ่มชื้น สูงประมาณ 1.5–3 เมตร ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปวงรีขอบขนานกว้างประมาณ 5–6 เซนติเมตร ยาวประมาณ 15–40 เซนติเมตร ดอกออกที่ปลายกิ่ง สีขาว บริเวณกลางดอกมีแก้มสีเหลืองหรือชมพู ผลแห้งแตกได้ รูปขอบขนานแกมสามเหลี่ยม เมื่อสุกสีแดง

สรรพคุณ

เหง้า นำมาล้างให้สะอาด ตำให้ละเอียดนำไปพอกบริเวณที่ปวด รักษาโรคท้องมาน